Υπαγωγή
ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Υπόθεση Ματαλάς κατά Ελλάδας (αρ. προσφ. 1864/18)

Η καταδίκη για συκοφαντική δυσφήμηση ως παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης

Επιμέλεια: Ιωάννα Τσεκούρα

Μετάφραση κειμένου[1]

ΕΙΣΑΓΩΓΉ

1. Η προσφυγή αφορά την ποινική καταδίκη του ενάγοντος, διευθύνοντος συμβούλου μιας εταιρίας περιορισμένης ευθύνης δημοσίου δικαίου, για συκοφαντική δυσφήμηση σε βάρος της πρώην νομικού συμβούλου της εταιρίας. Ο προσφεύγων είχε αποστείλει στην εν λόγω δικηγόρο ένα επίσημο έγγραφο στο οποίο είχε αναφερθεί στην συμπεριφορά της ως «αντιεπαγγελματική και αντιδεοντολογική» και την είχε κατακρίνει διότι, κατά την άποψή του, δεν τον είχε ενημερώσει πλήρως σχετικά με τις δικαστικές υποθέσεις εναντίον της εταιρίας.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΆ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΆ

[...]

4. Τα πραγματικά περιστατικά, όπως κατατέθηκαν από τους αντίδικους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

5. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης, η οποία χρονολογείται στις 5 Νοεμβρίου του 2007, ο ενάγων διορίστηκε διευθύνων σύμβουλος μιας Εταιρίας Περιορισμένης Ευθύνης, «...», για την περίοδο ανάμεσα στις 5 Νοεμβρίου του 2007 έως 4 Νοεμβρίου του 2008. Κατά την ίδια μέρα, ο αιτών ζήτησε από όλους τους υπαλλήλους και συμβούλους της εταιρίας να παράσχουν οποιαδήποτε σχετική πληροφορία αναφορικά με ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο ευθύνης τους, έτσι ώστε να μπορέσει να αποκτήσει γενική εικόνα της εταιρίας και οποιαδήποτε διαπρέποντα θέματα που την επηρεάζουν. Ανάμεσα στους προσεπικαλούμενους υπαλλήλους ήταν και η κυρία Λ.Π., η οποία ήταν κατά το κρίσιμο διάστημα η νομική σύμβουλος της εταιρίας.

6. Η κα. Λ.Π. προσήλθε στο γραφείο στις 10 Νοεμβρίου του 2007 και ενημέρωσε τον προσφεύγοντα προφορικά σχετικά με τις εκκρεμείς νομικές υποθέσεις στις οποίες εμπλέκεται η εταιρία. Μεταγενέστερα, στις 23 Νοεμβρίου του 2007, παρέδωσε στον προσφεύγοντα μια αναφορά, ενημερώνο-

[1] Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – https://hudoc.echr.coe.int, όπου ανευρίσκεται η παρούσα απόφαση [τελευταία επίσκεψη: 24.04.2021].

ντάς τον σχετικά με τις εν εξελίξει υποθέσεις που εμπλέκουν την εταιρία. Σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, ο οποίος αμφισβήτησε την εγκυρότητα της έκθεσης (υποστηρίζοντας ότι ήταν ελλιπής), το σημείωμα αποτελούταν από έξι γραμμές και ανέφερε σε γενικές γραμμές ότι δεν υπήρχαν εκκρεμείς νομικές υποθέσεις στις οποίες εμπλεκόταν η εταιρία.

7. Στις 11 Δεκεμβρίου του 2007, ο προσφεύγων, υπό την ιδιότητα του διευθύνοντος συμβούλου της εταιρίας, έστειλε ένα επίσημο έγγραφο στην κα. Λ.Π. απολύοντάς την από την θέση της ως νομικό σύμβουλο της εταιρίας. Επιπρόσθετα επίδωσε στην κα. Λ.Π. ακόμη δύο επίσημα έγγραφα στις 13 και στις 21 Δεκεμβρίου του 2007 με τα οποία την ενημέρωνε ότι είχε καταθέσει στο Ταμείο Καταθέσεων και Δανείων την αποζημίωση βάσει τον επακόλουθο τερματισμό του συμβολαίου της, αφού είχε αρνηθεί να δεχτεί μια επιταγή. Στις 14 Ιανουαρίου του 2008, ένα επιπλέον επίσημο έγγραφο επιδόθηκε στην κα. Λ.Π. με το οποίο της ζητήθηκε να παραδώσει όλα τα έγγραφα που είχε στην κατοχή της και σχετίζονταν με εκκρεμή νομικά ζητήματα που αντιμετώπιζε η εταιρία και να συλλέξει τα προσωπικά της αντικείμενα από το γραφείο της στις εγκαταστάσεις της εταιρίας.

8. Στις 24 Ιανουαρίου η κα. Λ.Π. απέστειλε στον προσφεύγοντα επίσημο έγγραφο με τον οποίο τον ενημέρωνε ότι θα προσερχόταν στην εταιρία την ίδια μέρα προκειμένου να παραδώσει τα έγγραφα και όσα άλλα αντικείμενα σχετίζονταν με τα καθήκοντά της και παρέμεναν στην κατοχή της.

9. Η κα. Λ.Π. επισκέφτηκε τις εγκαταστάσεις της εταιρίας και παρέδωσε τα έγγραφα, ενόσω ο ενάγων ήταν απών· ωστόσο, ο ενάγων εξακολούθησε να υποστηρίζει πως η κα. Λ.Π. δεν είχε αναφέρει όλες τις πληροφορίες σχετικά με τις εν εξελίξει νομικές υποθέσεις της εταιρίας. Σχετικά, στις 4 Φεβρουαρίου του 2008 ο αιτών έστειλε στην κυρία Λ.Π. επίσημο έγγραφο το οποίο επιδόθηκε σε αυτή στις 6 Φεβρουαρίου του 2008. Σε αυτό, ανέφερε, *inter alia*, τα ακόλουθα:

«...επικρίνουμε την αντιεπαγγελματική και αντιδεοντολογική συμπεριφορά που έχετε επιδείξει προς την εταιρία μας, η οποία έχει υπάρξει ιδιαίτερα επιεικής απέναντί σας ... Έως σήμερα, παρά τα πολυάριθμα επίσημα έγγραφα που σας έχουμε απευθύνει, εξακολουθείτε να μην μας έχετε ενημερώσει για την εξέλιξη των νομικών υποθέσεων που έχετε χειριστεί –συγκεκριμένα νομικές υποθέσεις στις οποίες εμπλέκεται η εταιρία μας οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη– με επιμονή που μπορεί να εξηγηθεί μόνο από κακοήθη πρόθεση εκ μέρους σας με σκοπό να βλάψετε τα συμφέροντα της εταιρίας, αλλά και από εκδίκηση για το γεγονός ότι σας εξαιρέσαμε από τα καθήκοντα που σας είχαν ανατεθεί. Επιπλέον, όχι μόνο έχετε παραλείψει να εισφέρετε σε εμάς ένα πλήρες και ξεκάθαρο διάγραμμα που να περιγράφει λεπτομερώς την πρόοδο και τον χειρισμό των δικαστικών υποθέσεων, αλλά η πληροφόρηση που έχετε παράσχει μέχρι στιγμής είναι ατελής και εσφαλμένη ...».

10. Στις 22 Απριλίου του 2008 η κα. Λ.Π. υπέβαλλε καταγγελία σε βάρος του αιτούντος, με την κατηγορία της συκοφαντικής δυσφήμησης όπως προκύπτει από το έγγραφο της 4ης Φεβρουαρίου του 2008.

11. Στις 26 Νοεμβρίου του 2014 το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών διεξήγαγε την ακροαματική διαδικασία. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι δεν είχε σε καμία περίπτωση πρόθεση να βλάψει την φήμη της Λ.Π.. Το δικαστήριο έκρινε ένοχο τον ενάγοντα για συκοφαντική δυσφήμηση και του επέβαλε ποινή φυλάκισης δέκα μηνών με αναστολή εκτέλεσης της ποινής (απόφαση υπ' αριθμόν 97314/2014). Ο ενάγων άσκησε έφεση κατά αυτής της απόφασης.

12. Στις 7 Οκτωβρίου του 2015 το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών εξέτασε την έφεση του αιτούντος. Ο προσφεύγων, όμοια με την πρωτόδικη απόφαση, υποστήριξε ότι οι δηλώσεις που περιείχε το επίσημο έγγραφο της 4ης Φεβρουαρίου του 2008 είχαν βασιστεί σε γεγονότα, αφού η Λ.Π. είχε αρνηθεί να τον ενημερώσει πλήρως σχετικά με τις εκκρεμείς υποθέσεις της εταιρίας. Ανέφερε ως παράδειγμα ότι στις 14 Ιανουαρίου του 2008 είχε πληροφορηθεί παρεμπιπτόντως από τον δικηγόρο των αντιδίκων ότι είχε προγραμματιστεί δικάσιμος για την επόμενη μέρα, ενώ η Λ.Π. είχε

σημειώσει ως μέρα διεξαγωγής της δίκης τις 15 Φεβρουαρίου 2008. Παρέθεσε το πλήρες ιστορικό της αντιμαχίας ανάμεσα σε αυτόν (υπό την ιδιότητά του ως διευθύνοντα σύμβουλο) και την Λ.Π. (ως πρώην νομικός σύμβουλος της εταιρίας). Δήλωσε ότι μόνο αφού είχε αποστείλει πολλά επίσημα έγγραφα στην ενάγουσα είχε απαντήσει στις 24 Ιανουαρίου 2008, με το να του στείλει επίσημο έγγραφο στο οποίο τον ενημέρωνε ότι θα καλούσε στην εταιρία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας ημέρας προκειμένου να παραδώσει όλα τα σημαίνοντα έγγραφα. Ο προσφεύγων παρέθεσε ακόμη το άρθρο 367 του ΠΚ, ισχυριζόμενος ότι είχε προβεί στις επίμαχες δηλώσεις υπό την ιδιότητά του ως διευθύνων σύμβουλος της εταιρίας, με απώτερο σκοπό να διασφαλίσει τα συμφέροντά της.

13. Το κατ' έφεση δικαστήριο, με την υπ' αριθμόν 34042/2015 απόφαση του, συμπέρανε ότι ο ενάγων είχε κάνει χρήση εκφράσεων οι οποίες δεν ήταν αναγκαίες για την προστασία των συμφερόντων της εταιρίας. Αυτές οι μη αναγκαίες εκφράσεις περιείχαν ανακρίβειες (τα οποία είχαν συμπεριληφθεί στο προαναφερόμενο επίσημο έγγραφο της 4ης Φεβρουαρίου 2008), εφόσον είχε γνώση κατά τον χρόνο που το είχε στείλει ότι η Λ.Π. τον είχε ενημερώσει πλήρως για τις νομικές υποθέσεις που αφορούσαν την εταιρία. Κανένα από τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία δεν απέδειξε τις κατηγορίες του αιτούντος ότι δεν είχε πληροφορηθεί πλήρως για όλα τα εν εξελίξει νομικά ζητήματα και υποθέσεις που αφορούσαν την εταιρία: η ένορκη κατάθεση που δόθηκε από την νέα νομικό σύμβουλο στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο (τουτέστιν, η αντικαταστάτρια της Λ.Π.) δεν στάθηκε ικανή να αποδείξει τον ισχυρισμό για αυτό το θέμα, αφού δεν ήταν παρούσα σε κάποια συνάντηση με την Λ.Π.. Ούτε είχε η Λ.Π. επικοινωνήσει μαζί της με αφορμή τα νέα της καθήκοντα. Επιπρόσθετα, όταν η Λ.Π. είχε παραδώσει τα έγγραφα στις 24 Ιανουαρίου του 2008, ο υπάλληλος της εταιρίας που τα έλαβε είχε υπογράψει το έντυπο παραλαβής χωρίς να γράψει οποιαδήποτε παρατήρηση σε αυτό. Το κατ' έφεση δικαστήριο κατέληξε ότι οι ισχυρισμοί του αιτούντος που εμπεριέχονταν στο προαναφερθέν επίσημο έγγραφο ισοδυναμούσαν με γεγονότα και ήταν αναληθή. Αυτές οι κατηγορίες είχαν γίνει γνωστές σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων του δικηγόρου που είχε συντάξει το επίσημο έγγραφο, το άτομο που το επέδωσε στην Λ.Π., και τους ανθρώπους στο κτίριο στο οποίο στεγαζόταν το γραφείο της (δεδομένου ότι το έγγραφο είχε προσαρτηθεί και αφεθεί εκτεθειμένο στην πόρτα της, καθότι απουσίαζε όταν είχε γίνει προσπάθεια να τις επιδοθεί). Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ως εκ τούτων έκρινε το αιτούντα ένοχο για συκοφαντική δυσφήμηση και του επέβαλε ποινή φυλάκισης οχτώ μηνών με αναστολή εκτέλεσης της ποινής (απόφαση υπ' αριθμόν 34042/2015). Επίσης απέρριψε το αίτημα του αιτούντος για να ληφθεί υπόψιν το ελαφρυντικό του πρότερου έντιμου βίου έως τότε και ως εκ τούτου να του επιβληθεί επιεικέστερη ποινή.

14. Ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά του μέρους της απόφασης που απέρριψε την αγωγή του, επειδή δεν στηρίζεται στον νόμο, μεταξύ άλλων και για εσφαλμένη εφαρμογή των άρθρων 362 και 367 του ΠΚ, η οποία οδήγησε στην απόρριψη των επιχειρημάτων που ανέπτυξε υπό αυτά. Ειδικότερα, ισχυρίστηκε ότι το κατ' έφεση δικαστήριο είχε εσφαλμένα κρίνει τους ισχυρισμούς του αναληθείς, όπως αποδείχτηκε από πολλαπλά επίσημα έγγραφα τα οποία αναγκάστηκε να αποδώσει στην ενάγουσα βάσει της αδυναμίας της να παράσχει ακριβή πληροφόρηση σχετικά με τις εκκρεμείς νομικές υποθέσεις στις οποίες εμπλεκόταν η εταιρία. Ο ενάγων είχε προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία που εξακρίβωναν όσα είχε δηλώσει, και το εθνικό δικαστήριο δεν παρουσίασε πειστική αιτιολογία για το συμπέρασμα ότι ο αιτών είχε γνώση της ανακρίβειας των ισχυρισμών του. Επιπρόσθετα, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο είχε εσφαλμένα κρίνει ότι είχε διαδώσει το περιεχόμενο του εγγράφου πέρα του προοριζόμενου παραλήπτη. Είχε πραγματοποιήσει τις δηλώσεις του σε ένα έγγραφο που απευθυνόταν αποκλειστικά στην Λ.Π.. Ούτε ο δικαστικός κλητήρας που είχε επιδώσει το έγγραφο σε αυτή ούτε οι λοιποί απασχολούμενοι στο κτίριο είχαν κάποιο ενδιαφέρον στο να αναγνώσουν το έγγραφο. Το επίμαχο έγγραφο είχε αναρτηθεί στην πόρτα της εξαιτίας της απουσίας της (παρά το γεγονός ότι ο αιτών δεν είχε δώσει εντολή στον δικαστικό κλητήρα να

πράξει κατά αυτό τον τρόπο). Εν κατακλείδι, το κατ' έφεση δικαστήριο έπρεπε να είχε αποδεχτεί τις ελαφρυντικές περιστάσεις που είχε επικαλεστεί, ήτοι ότι είχε διεξάγει έντιμο πρότερο βίο.

15. Στις 25 Μαΐου του 2017 το Ακυρωτικό Δικαστήριο αναίρεσε την κρίση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου κατά ένα μέρος, απορρίπτοντας τον ισχυρισμό του αιτούντος ότι είχε διεξάγει πρότερο έντιμο βίο πριν τα επίμαχα περιστατικά. Ωστόσο, το Ακυρωτικό Δικαστήριο απέρριψε την έφεση του αιτούντος βάσει διατάξεων του νόμου όσον αφορά την υπόλοιπη κρίση του κατ' έφεση δικαστηρίου (απόφαση υπ' αριθμόν 1182/2017). Το Ακυρωτικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου είχε επαρκή αιτιολογία όσον αφορά τα λοιπά σημεία της απόφασης. Ακόμη, είχε πράξει σωστά όσον αφορά την απόρριψη του ισχυρισμού του αιτούντος ότι είχε έννομο συμφέρον στέλνοντας το επίμαχο έγγραφο στην Λ.Π., αφού το άρθρο 367 δεν έχει πεδίο εφαρμογής, όταν οι υπό κρίση ισχυρισμοί ήταν αναληθείς, όπως είχαν κριθεί στην επίδικη απόφαση. Η απόφαση οριστικοποιήθηκε στις 6 Ιουλίου του 2017.

16. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών προκειμένου να αποφανθεί εκ νέου επί των ελαφρυντικών περιστάσεων. Συνεδρίασε στις 4 Οκτωβρίου του 2017 και, αφού έκανε δεκτό το αίτημα του πρότερου έντιμου βίου, καταδίκασε τον αιτούντα σε ποινή φυλάκισης διάρκειας πέντε μηνών με αναστολή.

ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΌ ΝΟΜΙΚΌ ΠΛΑΊΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΉ

Ι. ΕΘΝΙΚΌ ΔΊΚΑΙΟ

Α. Ποινικός Κώδικας

17. Οι σχετικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα αναφέρουν τα εξής:

Άρθρο 361

Εξύβριση

«1. Όποιος εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμησης (άρθρα 362 και 262), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης.

2. Όταν η προσβολή της τιμής δεν είναι ιδιαίτερα βαριά αν ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις και το πρόσωπο του ατόμου που προσβλήθηκε, ο υπαίτιος τιμωρείται με κράτηση ή με πρόστιμο.

3. Η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 308 έχει και σ' αυτήν την περίπτωση εφαρμογή.

Άρθρο 362

Δυσφήμηση

Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης.

Άρθρο 363

Συκοφαντική δυσφήμηση

Αν στην περίπτωση του άρθρου 362, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών· μαζί με τη φυλάκιση μπορεί να επιβληθεί και χρηματική ποινή. Μπορεί επίσης να επιβληθεί και στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων κατά το άρθρο 63.

Άρθρο 366

1. Αν το γεγονός του άρθρου 362 είναι αληθινό, η πράξη μένει ατιμώρητη ...»

Άρθρο 367

1.Δεν αποτελούν άδικη πράξη: ... γ)οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νομίμων καθηκόντων, την άσκηση της νόμιμης εξουσίας ή για τη διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή δ) σε ανάλογες περιπτώσεις.

2. Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται: α) όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363, και β) όταν από τον τρόπο ... ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη, προκύπτει σκοπός εξύβρισης.

Β. Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

18. Άρθρο 128 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας παρέχει τις ακόλουθες πληροφορίες:

«1. Αν ο παραλήπτης δεν βρίσκεται στην κατοικία του, το έγγραφο παραδίδεται σε έναν από τους συγγενείς ή υπηρέτες που συνοικούν μαζί του˙ αν απουσιάζουν ή δεν υπάρχουν και αυτοί, η παράδοση γίνεται σε έναν από τους άλλους συνοίκους που έχουν συνείδηση των πράξεών τους και δεν συμμετέχουν στη δίκη ως αντίδικοι του ενδιαφερομένου.

4. Αν κανείς από όσους αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν βρίσκεται στην κατοικία, α) το έγγραφο πρέπει να κολληθεί στην πόρτα της κατοικίας μπροστά σε ένα μάρτυρα, β) το αργότερο την επόμενη εργάσιμη ημέρα μετά τη θυροκόλληση, αντίγραφο του εγγράφου, ... πρέπει να παραδοθεί στα χέρια του προϊστάμενου του αστυνομικού τμήματος ή σταθμού της περιφέρειας της κατοικίας· ... γ) το αργότερο την επόμενη εργάσιμη ημέρα, εκείνος που ενήργησε την επίδοση του εγγράφου πρέπει να ταχυδρομήσει σε εκείνον προς τον οποίο απευθύνεται η επίδοση έγγραφη ειδοποίηση στην οποία πρέπει να αναφέρεται το είδος του εγγράφου που επιδόθηκε, η διεύθυνση της κατοικίας, όπου έγινε η θυροκόλλησή του, η ημερομηνία της θυροκόλλησης, η αρχή στην οποία παραδόθηκε το αντίγραφο, καθώς και η ημερομηνία της παράδοσης...»

ΙΙ. ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

19. Στις 4 Οκτωβρίου του 2007 η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε το ψήφισμα 1577 (2007), τιτλοφορούμενο ως «Προς την αποποινικοποίηση της δυσφήμησης». Τα σχετικά εδάφια είναι τα εξής:

«...

6. Οι νόμοι κατά της δυσφήμισης επιδιώκουν τον νόμιμο στόχο της προστασίας της φήμης και των δικαιωμάτων άλλων. Ωστόσο, η Συνέλευση παροτρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν αυτούς τους νόμους με απόλυτο περιορισμό, καθώς μπορούν να παραβιάσουν σοβαρά την ελευθερία έκφρασης. Για το λόγο αυτό, η Συνέλευση επιμένει ότι θα υπάρχουν θεσμικές εγγυήσεις που θα επιτρέπουν σε οποιονδήποτε κατηγορείται για δυσφήμιση να τεκμηριώνει τις δηλώσεις του προκειμένου να απαλλαγεί από πιθανή ποινική ευθύνη.

7. Επιπλέον, δηλώσεις ή ισχυρισμοί που διατυπώνονται για το δημόσιο συμφέρον, ακόμη και αν αποδειχθούν ανακριβείς, δεν θα πρέπει να τιμωρούνται υπό την προϋπόθεση ότι έγιναν χωρίς γνώση της ανακρίβειάς τους, χωρίς πρόθεση να προκαλέσουν βλάβη, και ελέγχθηκε η αλήθεια τους με σωστή επιμέλεια.

...

12. Κάθε περίπτωση φυλάκισης ενός επαγγελματία [που εργάζεται] στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτελεί απαράδεκτο εμπόδιο στην ελευθερία της έκφρασης και συνεπάγεται ότι, παρά το γεγονός ότι το έργο τους διατίθεται προς το δημόσιο συμφέρον, οι δημοσιογράφοι έχουν δαμόκλειο σπάθη πάνω τους. Ολόκληρη η κοινωνία υφίσταται τις συνέπειες όταν οι δημοσιογράφοι φιμώνονται από πίεση αυτού του είδους.

13. Συνεπώς, η Συνέλευση θεωρεί ότι οι ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση πρέπει να καταργηθούν χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση. Συγκεκριμένα, προτρέπει τα κράτη των οποίων οι νόμοι εξακολουθούν να προβλέπουν ποινές φυλάκισης - παρόλο που στην πραγματικότητα δεν επιβάλλονται ποινές φυλάκισης - να τις καταργήσουν χωρίς καθυστέρηση, ώστε να μην δοθεί δικαιολογία, όσο αβάσιμη, στις χώρες που συνεχίζουν να τις επιβάλλουν, προκαλώντας έτσι διάβρωση θεμελιωδών ελευθεριών.

14. Η Συνέλευση καταδικάζει παρομοίως την καταχρηστική προσφυγή σε αδικαιολόγητα μεγάλες αποζημιώσεις για ζημίες και συμφέροντος σε υποθέσεις δυσφήμισης και επισημαίνει ότι η αποζημίωση για δυσανάλογο ποσό ενδέχεται επίσης να αντιβαίνει στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

...

17. Συνεπώς, η Συνέλευση καλεί τα κράτη μέλη:

17.1. να καταργήσει τις ποινές φυλάκισης για δυσφήμιση χωρίς καθυστέρηση ·

17.2. να εγγυηθεί ότι δεν υπάρχει κακή χρήση ποινικών διώξεων για δυσφήμιση και να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των εισαγγελέων σε αυτές τις υποθέσεις ·

17.3. να ορίσουν ακριβέστερα την έννοια της δυσφήμισης στη νομοθεσία τους, ώστε να αποφευχθεί η αυθαίρετη εφαρμογή του νόμου και να διασφαλιστεί ότι το αστικό δίκαιο παρέχει αποτελεσματική προστασία της αξιοπρέπειας των προσώπων που πλήττονται από δυσφήμιση ·

...

17.5. να τιμωρείτε με φυλάκιση μόνο την υποκίνηση σε βία, τη ρητορική μίσους και τη προώθηση της άρνησης ·

17.6. να αφαιρέσει από τη νομοθεσία περί δυσφήμισης κάθε αυξημένη προστασία για τα δημόσια πρόσωπα, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα ζητεί:

...

17.7. να μεριμνούν ώστε, σύμφωνα με τη νομοθεσία τους, τα πρόσωπα που διώκονται για δυσφήμιση να έχουν τα κατάλληλα μέσα για να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, ιδίως μέσα που βασίζονται στη διαπίστωση της αλήθειας των ισχυρισμών τους και στο γενικό συμφέρον, και καλεί ιδίως τη Γαλλία να τροποποιήσει ή να καταργήσει το άρθρο 35 του νόμου του Ιουλίου 1881 που προβλέπει αδικαιολόγητες εξαιρέσεις που εμποδίζουν τον εναγόμενο να αποδείξει την αλήθεια της φερόμενης δυσφήμισης.

17.8. να ορίσουν εύλογα και ανάλογα ανώτατα όρια για αποζημιώσεις και συμφέρον σε περιπτώσεις δυσφήμισης, έτσι ώστε η βιωσιμότητα ενός καθ' ου οργάνου μέσων ενημέρωσης να μην τεθεί σε κίνδυνο ·

17.9. να παράσχουν τις κατάλληλες νομικές εγγυήσεις έναντι αποζημιώσεων για ζημίες και τόκους που είναι δυσανάλογες με τον πραγματικό τραυματισμό. [...]

Ο ΝΟΜΟΣ

Ι. Υποτιθέμενη παράβαση του άρθρου 10 της Σύμβασης

20. Ο αιτών παραπονέθηκε ότι η ποινική του καταδίκη για συκοφαντική δυσφήμηση είχε παραβιάσει το δικαίωμά του στην ελεύθερη έκφραση, όπως εννοείται στο άρθρο 10 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«1. Όλοι έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Αυτό το δικαίωμα πρέπει να περιέχει την ελευθερία να εκφέρει το άτομο άποψη και να λαμβάνει και να μεταδίδει πληροφορίες και ιδέες χωρίς την παρεμβολή των κρατικών αρχών και ανεξάρτητα από εμπόδια. Αυτό το άρθρο δεν

πρέπει να αποτρέψει τα κράτη-μέλη από το να απαιτούν την έκδοση άδειας για την ραδιοφωνική, τηλεοπτική ή κινηματογραφική ψυχαγωγία.

2. Η άσκηση αυτών των ελευθεριών, από την στιγμή που ενέχουν καθήκοντα και ευθύνες, μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επιβολής τυπικοτήτων, όρων, περιορισμών ή ποινών όπως περιγράφονται στον νόμο και είναι απαραίτητα σε μια δημοκρατική κοινωνία, για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της δημόσιας ασφάλειας, για την αποτροπή της κοινωνικής διατάραξης ή του εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή των ηθικών αρχών, για την προάσπιση της τιμής ή των δικαιωμάτων των άλλων, για την πρόληψη της αποκάλυψης πληροφοριών που δόθηκαν εμπιστευτικά, ή για την διατήρηση της εξουσίας και αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

Α. Παραδεκτό

1. Η επιχειρηματολογία των αντιδίκων

21. Η Πολιτεία υποστήριξε ότι ο αιτών δεν είχε εξαντλήσει τα διαθέσιμα εγχώρια μέσα. Πιο συγκεκριμένα, στην έφεσή του για παραβίαση διατάξεων ουσιαστικού δικαίου στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, ο αιτών δεν είχε υπαγάγει τα δικαιώματά του στο άρθρο 10 της Σύμβασης ή παραπονεθεί για την επιβολή δυσανάλογης ποινής. Επομένως, δεν έθεσε υπό εξέταση στο κατ' έφεση Δικαστήριο πιθανή παραβίαση της Σύμβασης.

22. Ο αιτών αμφισβήτησε αυτή την κατηγορία. Υποστήριξε ότι είχε θέσει ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, γεγονότα τα οποία ισοδυναμούσαν με καταστρατήγηση των δικαιωμάτων του, όπως αναφέρονται στο άρθρο 10. Είχε αναπτύξει τον ισχυρισμό ότι οι δηλώσεις του ισοδυναμούσαν με αξιολογικές κρίσεις, όχι με γεγονότα. Παρόλο που δεν είχε αναφερθεί ρητώς στο άρθρο 10 της Σύμβασης, είχε κατ' ουσίαν αναφερθεί σε αυτό ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Ειδικότερα, είχε συμπεριλάβει στην έφεσή του τον ισχυρισμό πως αυτό που είχε γράψει βασιζόταν στο δικαιολογημένο ενδιαφέρον του ως διευθύνοντος συμβούλου της εταιρίας. Προς επίρρωση, είχε παραθέσει το άρθρο 367 του Ποινικού Κώδικα, σύμφωνα με το οποίο οι πράξεις του δεν θα ήταν άδικες, δεδομένου ότι έγιναν κατ' εφαρμογή του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος.

2. Η αξιολόγηση του Δικαστηρίου

23. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ο σκοπός του κανόνα της εξάντλησης των εγχώριων μέσων παροχής δικαστικής προστασίας είναι να δοθεί στα συμβαλλόμενα κράτη η ευκαιρία να αποτρέψουν ή να διορθώσουν παραβιάσεις δικαιωμάτων που πιθανολογείται ότι έχουν διαπράξει προτού αυτοί οι ισχυρισμοί κατατεθούν σε αυτό.

24. Ο κανόνας της εξάντλησης των εγχώριων μέσων πρέπει να εφαρμόζεται έως κάποιο βαθμό ελαστικότητας και χωρίς εξαντλητική τυπικότητα. [...]

25. Δεν είναι αναγκαίο για ένα προστατευόμενο από τη Σύμβαση δικαίωμα να υποβληθεί ρητά κατά τις εγχώριες διαδικασίες, με την προϋπόθεση ότι η καταγγελία εγείρεται «τουλάχιστον κατ' ουσίαν». Εάν ο αιτών δεν έχει στηριχθεί σε εδάφια της Σύμβασης, αυτός ή αυτή θα πρέπει να έχει προβάλλει επιχειρήματα με ίδιο ή παρόμοιο περιεχόμενο στη βάση του εθνικού δικαίου, προκειμένου να έχει δώσει στα εθνικά δικαστήρια την ευκαιρία να διευθετήσουν την υποτιθέμενη παραβίαση σε πρώτο στάδιο.

26. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο αιτών πράγματι παρέδωσε στο Ακυρωτικό Δικαστήριο εξ' ολοκλήρου τα πρακτικά του Εφετείου και ανέπτυξε ισχυρισμούς οι οποίοι ήταν ουσιωδώς σχετιζόμενοι με το άρθρο 10 της Σύμβασης. Ειδικότερα, αντέταξε πως το κείμενο που συνέταξε στο επίσημο έγγραφο απαρτιζόταν από αξιολογικές κρίσεις και ότι δεν είχε συντεθεί με

κάποια πρόθεση προσβολής της τιμής, αλλά περισσότερο στο πλαίσιο του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος για την διαφύλαξη των συμφερόντων της εταιρίας της οποίας ήταν διευθύνων σύμβουλος (βλ. παραπάνω παράγραφος 14). Ο Άρειος Πάγος, κατά την άσκηση του ελέγχου του, εξέτασε (εντός των ορίων των δυνατοτήτων του) τους ισχυρισμούς του αιτούντος και τους απέρριψε (βλ. παράγραφος 15 ανωτέρω).

27. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο είναι ικανοποιημένο, διότι μέσα από την επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε ενώπιον του Αρείου Πάγου, ο αιτών πράγματι παραπονέθηκε, αν και σιωπηρά, ότι το δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης είχε παραβιαστεί. [...]

[...]

Β. Νομική εκτίμηση

1. Η επιχειρηματολογία των αντίδικων

29. Ο αιτών ισχυρίστηκε ότι η επιβληθείσα ποινή δεν ήταν δίκαιη, δεδομένου ότι οι αξιολογικές κρίσεις που είχε εκφέρει στηρίχθηκαν σε επαρκώς τεκμηριωμένη βάση. Ειδικότερα, ο αιτών είχε επιχειρηματολογήσει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων αποδεικνύοντας ότι η Λ.Π. δεν τον είχε ενημερώσει επαρκώς σχετικά με τις δικάσιμους που είχαν προγραμματιστεί κατά τον Ιανουάριο του 2008 και ότι μόνο παρεμπιπτόντως είχε πληροφορηθεί σχετικώς από τον δικηγόρο των αντιδίκων.

30. Ο αιτών είχε ενεργήσει υπό την ιδιότητά του ως διευθύνων σύμβουλος και είχε απευθύνει τους επίμαχους χαρακτηρισμούς –τουτέστιν ότι η συμπεριφορά της Λ.Π. ήταν αντιεπαγγελματική και αντιδεοντολογική– σε επίσημο έγγραφο απευθυνόμενο αποκλειστικά στην Λ.Π.. Το έγγραφο αυτό δεν ήταν σχεδιασμένο να την προσβάλλει, αλλά απλά να προασπίσει τα συμφέροντα της εταιρίας και δεν προοριζόταν να γνωστοποιηθεί στο ευρύ κοινό. Ο αιτών ισχυρίστηκε ότι σύμφωνα με τη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων (υπ' αριθμόν απόφαση 487/2019 Αρείου Πάγου), ο κλητήρας που επέδωσε τα επίσημα έγγραφα δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί τρίτο άτομο, και η γνώση του επί του εγγράφου δεν συνιστούσε διάδοση των ισχυρισμών.

31. Στο εν προκειμένω επίσημο έγγραφο, ο αιτών είχε ζητήσει από την Λ.Π. να ενημερώσει την εταιρία σχετικά με τις εκκρεμείς νομικές υποθέσεις, σύμφωνα με το νομικό της καθήκον. Τα σχόλια που εμπεριέχοντο στο εν λόγω έγγραφο δεν την είχαν στοχοποιήσει προσωπικά, αλλά περισσότερο την ιδιότητά της ως δικηγόρο. Ο αιτών είχε επανειλημμένως προσκαλέσει την Λ.Π., ως τη νομικό σύμβουλο της εταιρίας, για να ενημερώσει την εταιρία για τυχόν εν εξελίξει νομικά ζητήματα, αλλά χωρίς αποτέλεσμα· ως εκ τούτου βρισκόταν υπό σημαντική ψυχολογική πίεση και είχε υποχρέωση απέναντι στην εταιρία ως διευθύνων σύμβουλος να προάγει τα συμφέροντά της.

32. Η Πολιτεία ισχυρίστηκε ότι η ελευθερία της έκφρασης δεν περιελάμβανε το δικαίωμα να διαδίδει γεγονότα ικανά να βλάψουν τη φήμη άλλου ατόμου –ειδικά εάν τα γεγονότα αυτά είναι ψευδή. Τα εθνικά δικαστήρια, ακολουθώντας την αποδεικτική διαδικασία, είχαν καταλήξει ότι ο προσφεύγων είχε διασπείρει σε αόριστο αριθμό ατόμων εσφαλμένες πληροφορίες που θα μπορούσαν να είχαν βλάψει τη φήμη της Λ.Π. Ο προσφεύγων είχε γνώση ότι αυτό που είχε δηλώσει ήταν ψευδές. Επομένως, οι δηλώσεις του προσφεύγοντος είχαν υπερβεί τα επιτρεπτά όρια του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης, αφού είχε δυσανάλογα ζημιώσει την φήμη της Λ.Π.

[...]

34. Τέλος, η παρέμβαση ήταν αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία. Τα εθνικά δικαστήρια –αφού έλαβαν υπ' όψιν όλα τα στοιχεία της διαμάχης και αφού διεξήγαγαν δίκαιη δίκη, σε συμμόρφωση

με το άρθρο 6 της Συνθήκης– είχαν επιτύχει μια θεμιτή ισορροπία ανάμεσα στα αντιτιθέμενα συμφέροντα. Η ποινή που επιβλήθηκε στον αιτούντα ήταν δίκαιη και δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί υπερβάλλουσα. Πράγματι, ο αιτών δεν είχε υποστηρίξει ότι η ποινή ήταν πολύ αυστηρή.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

35. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η καταδίκη του αιτούντος ισοδυναμούσε με «παρεμβολή από δημόσια αρχή» στο δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης και ότι τα επιχειρήματα της Πολιτείας πρέπει να εξεταστούν σε συσχετισμό με τους περιορισμούς της ελευθερίας στην έκφραση της παραγράφου 2 του άρθρου 10. Τέτοια παρέμβαση θα καταπατήσει την Συνθήκη, εφόσον δεν πληροί της προϋποθέσεις αυτής της παραγράφου. Πρέπει επομένως να καθοριστεί εάν ήταν «καθορισμένη από τον νόμο», επιδίωξε έναν ή περισσότερους από τους νόμιμους στόχους της παραγράφου 2, και ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία» προκειμένου να τις επιτύχει.

(α) Προκαθορισμένη από τον νόμο και «νόμιμος στόχος»

36. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η παρέμβαση εν προκειμένω ήταν προκαθορισμένη από τον νόμο (συγκεκριμένα, άρθρα 363 και 367 του Ποινικού Κώδικα), και ότι επεδίωκε τον νόμιμο στόχο της προστασίας της φήμης ή των δικαιωμάτων των άλλων, εντός του νοηματικού πλαισίου του άρθρου 10 παρ. 2.

(β) Αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία

37. Στην παρούσα υπόθεση, προβληματισμός εγείρεται σχετικά με το αν η παρέμβαση ήταν «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία».

I. Γενικές αρχές

38. Οι γενικές αρχές για την αξιολόγηση της αναγκαιότητας της παρέμβασης στην άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης έχουν συχνά επιβεβαιωθεί από το Δικαστήριο από την κρίση στην υπόθεση Handyside εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου, συνοψίστηκαν στην υπόθεση Stoll εναντίον Ελβετίας και επαναδιατυπώθηκαν πρόσφατα στην υπόθεση Pentikäinen εναντίον Φινλανδίας, Bédat εναντίον Ελβετίας, και Medžlis Islamske Zajednice Brčko και άλλοι εναντίον Βοσνίας και Ερζεγοβίνης:

«(i) Η ελευθερία της έκφρασης συνιστά ένα από τα απαραίτητα θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας και μια από τις βασικές συνθήκες για την πρόοδό της και για την αυτοϊκανοποίηση κάθε πολίτη. Ως αντικείμενο της παραγράφου 2 του Άρθρου 10, έχει εφαρμογή όχι μόνο σε «πληροφορίες» ή «ιδέες» που λαμβάνονται ευνοϊκά ή θεωρούνται ως προσβλητικά ή ως θέματα αδιαφορίας, αλλά και σε εκείνα που προσβάλουν, ταράζουν ή ενοχλούν. Αυτές είναι οι επιταγές του πλουραλισμού, της ανοχής και της ανεκτικότητας χωρίς τις οποίες δεν υπάρχει «δημοκρατική κοινωνία». Όπως ορίζεται στο Άρθρο 10, αυτή η ελευθερία υπόκειται σε εξαιρέσεις, οι οποίες ... πρέπει, ωστόσο, να ερμηνεύονται στενά, και η ανάγκη για περιορισμούς πρέπει να αποδειχτεί με πειστικό τρόπο. ...

(ii) Ο επιθετικός προσδιορισμός «αναγκαία», εντός των ερμηνευτικών ορίων του Άρθρου 10 παράγραφος 2, υπονοεί την ύπαρξη μιας «επιτακτικής κοινωνικής ανάγκης». Τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν ορισμένο περιθώριο εκτίμησης στην αξιολόγηση κατά πόσον μια τέτοια ανάγκη υφίσταται, αλλά συμβαδίζει με την ευρωπαϊκή εποπτεία, ενσωματώνοντας τόσο τη νομοθεσία και τις αποφάσεις που την ακολουθούν, ακόμη και εκείνες που προέρχονται από ένα ανεξάρτητο δικαστήριο. Επομένως, το Δικαστήριο είναι επιφορτισμένο να αποφανθεί σε τελευταίο στάδιο σχετικά με το εάν ένας «περιορισμός» είναι συμβατός με την ελευθερία της έκφρασης όπως αυτή προστατεύεται στο Άρθρο 10.

(iii) Η αποστολή του Δικαστηρίου, κατά την διεξαγωγή τις εποπτικής της αρμοδιότητας, δεν είναι να αντικαταστήσει αρμόδιες εθνικές αρχές, αλλά περισσότερο να εξετάσει υπό το πρίσμα του Άρθρου 10 τις αποφάσεις που παρήγαγαν σύμφωνα με τα όρια εκτίμησής τους. Αυτό δεν συνεπάγεται

ότι η εποπτική λειτουργία περιορίζεται στη διαπίστωση του κατά πόσο το ανταποκρινόμενο κράτος άσκησε την ευχέρειά του ελλόγως, με προσοχή και με καλή πίστη· αυτό που το Δικαστήριο καλείται να κάνει είναι να υπεισέλθει στο ζήτημα της καταγγελθείσας παρέμβασης υπό το φως της υπόθεσης στο σύνολό της και να καθορίσει εάν ήταν «ανάλογη με τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό» και εάν οι λόγοι οι οποίοι προβλήθηκαν από τις εθνικές αρχές για να την δικαιολογήσουν είναι «σχετικοί και επαρκείς»... Κατά αυτό τον τρόπο, το Δικαστήριο οφείλει να βεβαιωθεί ότι οι εθνικές αρχές εφάρμοσαν τα ελάχιστα μέτρα προστασίας τα οποία θεσπίστηκαν σε συμμόρφωση προς τις αρχές που αποτυπώνονται στο Άρθρο 20 και, επιπρόσθετα, ότι βασίστηκαν σε μια αποδεκτή εκτίμηση των σχετικών γεγονότων...»

39. Όταν κλήθηκε να εξετάσει την αναγκαιότητα μιας παρέμβασης σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη προαγωγή της «προστασίας της φήμης ή των δικαιωμάτων των άλλων», το Δικαστήριο ενδέχεται να χρειαστεί να τοποθετηθεί σχετικά με το αν οι εθνικές αρχές επέτυχαν μια θεμιτή ισορροπία στην προσπάθεια να διασφαλίσουν δύο αξίες που προστατεύονται από τη Συνθήκη οι οποίες είναι πιθανό να αντιτεθούν σε ορισμένες υποθέσεις –και δη, αφενός, η ελευθερία στην έκφραση η οποία προστατεύεται από το Άρθρο 10 της Συνθήκης, αφετέρου, το δικαίωμα του σεβασμού στην ιδιωτική ζωή, όπως αναγράφεται στο Άρθρο 9. Ωστόσο, προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή το Άρθρο 8, προϋποτίθεται ότι θα επέλθει βλάβη σε κάποιο βαθμό σοβαρότητας στη φήμη ενός ατόμου και ότι θα γίνει με τρόπο ώστε να προκαλέσει ζημία στην προσωπική απόλαυση του δικαιώματος στον σεβασμό του ιδιωτικού βίου. Από την άλλη, το Άρθρο 8 δεν δύναται να ενεργοποιείται έτσι ώστε να παραπονεθεί κάποιος για την ζημία που υφίσταται η φήμη του η οποία είναι προβλεπόμενη συνέπεια των δικών του ατομικών ενεργειών, όπως, επί παραδείγματι, η διάπραξη ποινικού αδικήματος.

40. Σε περιπτώσεις όπου, σύμφωνα με τα κριτήρια που προεκτέθησαν, τα συμφέροντα της «προστασίας της φήμης ή των δικαιωμάτων των άλλων» υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 8, το Δικαστήριο ενδέχεται να κληθεί να εξακριβώσει εάν οι εθνικές αρχές επέτυχαν θεμιτή ισορροπία όταν προστατεύονται δύο αρχές που προασπίζει η Συνθήκη –και συγκεκριμένα, από την μια, την ελευθερία της έκφρασης (υπό την μορφή του προστατεύεται από το Άρθρο 10) και, από την άλλη, το δικαίωμα του σεβασμού του ιδιωτικού βίου, όπως περιγράφεται στο Άρθρο 8. Οι εφαρμοστέες γενικές αρχές για την εξισορρόπηση αυτών των δικαιωμάτων συνοψίστηκαν προσφάτως στην υπόθεση Perinçek εναντίον Ελβετίας, ως εξής:

(i) Σε τέτοιου είδους υποθέσεις, το αποτέλεσμα δεν πρέπει να ποικίλλει ανάλογα με το αν η αίτηση υποβλήθηκε βάσει του Άρθρου 8 από τον παθόντα ή βάσει του Άρθρου 10 από τον τελούντα την δήλωση, επειδή κατά κανόνα τα δικαιώματα που προστατεύονται από τα Άρθρα αυτά αξίζουν τον ίδιο σεβασμό.

(ii) Η επιλογή των μέσων συμμόρφωσης με το Άρθρο 8 στην σφαίρα των διαπροσωπικών σχέσεων είναι κατ' αρχήν ζήτημα που υπάγεται στην αρμοδιότητα εκδίκασης του υψηλά συμβαλλόμενου μέρους, είτε οι υποχρεώσεις του είναι θετικές είτε αρνητικές. Η διασφάλιση του σεβασμού του ιδιωτικού βίου γίνεται ποικιλοτρόπως και η φύση της υποχρέωσης θα εξαρτηθεί από τη συγκεκριμένη πτυχή της ιδιωτικής ζωής που εξετάζεται.

(iii) Ομοίως, υπό το Άρθρο 10 της Συνθήκης, τα υψηλά συμβαλλόμενα μέρη έχουν ευχέρεια εκτίμησης κατά την αξιολόγηση εάν και σε ποιο βαθμό η παρέμβαση στο δικαίωμα της ελευθερίας στην έκφραση είναι απαραίτητο.

(iv) Ωστόσο, το πεδίο εκτίμησης συνάδει με την ευρωπαϊκή εποπτεία, αφομοιώνοντας τόσο την νομοθεσία όσο και τις αποφάσεις που την εφαρμόζουν, ακόμη και αυτές που προέρχονται από

ανεξάρτητα δικαστήρια. Κατά την ενάσκηση της εποπτικής λειτουργίας, το Δικαστήριο δεν χρειάζεται να αντικαταστήσει τα εθνικά δικαστήρια, αλλά να εξετάσει, υπό το φως της υπόθεσης εν συνόλω, εάν οι αποφάσεις τους είναι συμβατές με τις διατάξεις στις οποίες βασίστηκε η Συνθήκη.

(ν) Εάν η εξισορρόπηση έχει διεξαχθεί από τις εθνικές αρχές σε συμμόρφωση προς τα κριτήρια που τίθενται από την νομολογία του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο θα απαιτούσε πειστικούς λόγους για να αντικαταστήσει την θέση του με τη δική τους.»

41. Σε όσες περιπτώσεις το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης εξισορροπείται έναντι του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο, οι σχετικές προϋποθέσεις που τίθενται από την νομολογία του Δικαστηρίου περιλαμβάνουν: (α) εάν μια δήλωση έγινε στο πλαίσιο μιας συζήτησης δημοσίου ενδιαφέροντος, (β) πόσο επιφανές είναι το πληττόμενο άτομο, (γ) το θέμα της ειδησεογραφικής έκθεσης εν προκειμένω, (δ) προηγούμενη επαφή με το πληττόμενο πρόσωπο, και (ε) το περιεχόμενο, η μορφή και οι συνέπειες της δημοσιοποίησης του υπό εξέταση υλικού. Όπου εξετάζει μια αίτηση που υποβάλλεται υπό το Άρθρο 10, το Δικαστήριο θα εξετάσει επίσης (ζ) το τρόπο απόκτησης της πληροφορίας και την αληθοφάνειά της, και (η) τη σοβαρότητα της ποινής που επιβλήθηκε στους δημοσιογράφους ή τους εκδότες.

42. Υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου η οποία πραγματεύεται τις δυσφημιστικές δηλώσεις εναντίον δημοσίων υπαλλήλων που έγιναν σε μορφή γραπτών παραπόνων στις αρχές, το Δικαστήριο εξετάζει την αναλογικότητα της παρέμβασης λαμβάνοντας υπ' όψιν (α) τη φύση και τον ακριβή τρόπο δημοσιοποίησης των δηλώσεων· (β) το αντίστοιχο πλαίσιο εντός του οποίου διατυπώθηκαν· (γ) την έκταση στην οποία επηρέασαν τον παθόντα· και (δ) τη σοβαρότητα των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στον αιτούντα.

43. Στις περιπτώσεις όπου τα εθνικά δικαστήρια έχουν σταθμίσει τα διακυβευόμενα συμφέροντα, κατ' επιταγή των κριτηρίων που θεσπίστηκαν από τη νομολογία του Δικαστηρίου, απαιτούνται σοβαροί λόγοι εάν πρόκειται να αντικαταστήσουν την άποψή του με εκείνη των εθνικών δικαστηρίων. Κατά την άσκηση της εποπτικής του αρμοδιότητας, το Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει την επίμαχη παρέμβαση υπό το φως της υπόθεσης εν συνόλω, συμπεριλαμβανομένου του περιεχομένου των παρατηρήσεων που διαπιστώθηκαν σε βάρος του αιτούντος και του πλαισίου εντός του οποίου αναπτύχθηκαν.

(ii) Εφαρμογή των παραπάνω αρχών στην παρούσα υπόθεση

44. Προκειμένου να καθοριστεί η προσέγγιση που πρέπει να εφαρμοστεί στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει την παραβίαση που καταγγέλθηκε υπό το πρίσμα της υπόθεσης στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένης της μορφής με την οποία διαβιβάστηκαν οι παρατηρήσεις εναντίον των προσφευγόντων, το περιεχόμενό τους και το πλαίσιο εντός του οποίου έγιναν οι επίμαχες δηλώσεις.

45. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι δεν έχει κατατεθεί (ούτε εμφανίζεται να έχει κατατεθεί) ότι οι δηλώσεις σε βάρος της Λ.Π. στο προαναφερόμενο επίσημο έγγραφο αφορούσε συμπεριφορά που θεωρείται ποινικώς κολάσιμη κατά τις διατάξεις του εγχώριου δικαίου. Όμως, θεωρεί ότι η κατηγορία εναντίον της Λ.Π. ότι επιδεικνύει συμπεριφορά αντιεπαγγελματική και αντιδεοντολογική σε ένα έγγραφο το οποίο γνωστοποιήθηκε σε περιορισμένο αριθμό ανθρώπων δεν ήταν μόνο ικανό να βλάψει την φήμη της, αλλά ακόμη και να προκαλέσει ζημία στο επαγγελματικό και κοινωνικό της περιβάλλον. Σύμφωνα με αυτή τη διαπίστωση, οι κατηγορίες ενείχαν έναν υψηλό βαθμό σοβαρότητας, ικανό να βλάψει τα δικαιώματα που υπάγονται στο Άρθρο 8 της Συνθήκης. Επομένως το Δικαστήριο καλείται να κρίνει εάν οι εθνικές αρχές πέτυχαν μια θεμιτή εξισορρόπηση ανάμεσα σε δύο αρχές που εγγυόνται από τη Συνθήκη –και ειδικότερα, αφενός, την ελευθερία της έκφρασης

του αιτούντος που προστατεύεται από το Άρθρο 10, αφετέρου, το δικαίωμα της Λ.Π. στο σεβασμό της τιμής της υπό το Άρθρο 8.

46. Σε όσες υποθέσεις οι εθνικές δικαιοδοσίες έχουν διεξάγει εξισορροπητική προσπάθεια ανάμεσα στα δικαιώματα αυτά, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει εάν, κατά την αξιολόγηση, εφάρμοσαν τα κριτήρια που καθιερώθηκαν από την νομολογία του επί του αντικειμένου και εάν οι λόγοι που τους οδήγησαν να λάβουν τις επίμαχες αποφάσεις ήταν επαρκείς και σχετικοί ώστε να μπορούν να δικαιολογήσουν την παρέμβαση στο δικαίωμα της έκφρασης. Αυτό θα το πράξει εξετάζοντας τα κριτήρια αυτά που έχουν εδραιωθεί από την νομολογία του και έχουν εφαρμογή στην καθέκαστη υπόθεση. Τούτων λεχθέντων, το Δικαστήριο τονίζει ότι ακόμη δεν είχε παρουσιαστεί σε αυτό η ευκαιρία να αποφανθεί επί υποθέσεων όπου η δυσφήμηση η οποία προέρχεται από δηλώσεις που εμπεριέχονται σε ιδιωτικά έγγραφα, διαμοιραζόμενα μεταξύ των ατόμων για τα οποία δεν υπήρχε πρόθεση από τον γράφοντα να γίνουν δημόσια, αλλά έγιναν γνωστά σε συγκεκριμένο αριθμό ατόμων. [...] Παρόλο που διαφορετικά κριτήρια ενεργοποιούνται κατά την εξέταση της ποιότητας της παραλήπτριας, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το μοτίβο της συμπεριφοράς και στους δύο τύπους των υποθέσεων είναι ίδια, δηλαδή οι ισχυρισμοί ήταν μέρος εγγράφων που δεν διατέθηκαν δημοσίως. Ως εκ τούτου, ορισμένες θεμελιώδεις αρχές που αναπτύχθηκαν εντός του πλαισίου της συγκεκριμένης υπόθεσης βρίσκουν πεδίο εφαρμογής, *mutatis mutandis*, στην υπό κρίση υπόθεση.

(1) Η φύση και ο ακριβής τρόπος επικοινώνησης των δηλώσεων

47. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι προκειμένου να αξιολογήσει εάν μια δυσφημιστική δήλωση ήταν δικαιολογημένη, πρέπει να κάνει διάκριση ανάμεσα σε δηλώσεις βασισμένες σε γεγονότα και σε αξιολογικές κρίσεις. Ενώ η ύπαρξη γεγονότων μπορεί να αποδειχτεί, η αυθεντικότητα των αξιολογικών κρίσεων δεν επιδέχεται αποδείξεως. Η απαίτηση να αποδείξει κανείς την αλήθεια μιας αξιολογικής κρίσης είναι ανέφικτο να ικανοποιηθεί και καταστρατηγεί την ελευθερία της διαμόρφωσης προσωπικής άποψης αυτοδικαίως, η οποία είναι θεμέλιος λίθος του δικαιώματος το οποίο διασφαλίζεται στο Άρθρο 10 . Η κατάταξη μιας δήλωσης ως βασισμένη σε γεγονός ή σε αξιολογική κρίση αποτελεί κατ' αρχήν αντικείμενο κρίσης των εθνικών αρχών –και συγκεκριμένα των εγχώριων δικαστηρίων. Ωστόσο, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου μια δήλωση αποτελεί εξ ολοκλήρου μια αξιολογική κρίση, θα πρέπει να υφίσταται μια επαρκής τεκμηριωμένη βάση που να την στηρίζει, η απουσία της οποίας την καθιστά υπέρμετρη. Ως γενικό κανόνα, το Δικαστήριο έχει υπόψιν του ότι η αναγκαιότητα μιας σύνδεσης ανάμεσα σε μια αξιολογική κρίση και τα γεγονότα στα οποία βασίστηκε ενδέχεται να ποικίλει ανά υπόθεση ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις.

[...]

49. Όσον αφορά στην φύση των σχολίων στην παρούσα υπόθεση, όπως σημειώθηκε παραπάνω οι δηλώσεις συνίσταντο σε κατηγορίες κακοδιαχείρισης εκ μέρους της πρώην δικηγόρου της εταιρίας, κυρίας Λ.Π., κατά την ενάσκηση των καθηκόντων της. Πιο συγκεκριμένα, ο αιτών ισχυρίστηκε ότι δεν είχε κατορθώσει να τον ενημερώσει επαρκώς, όταν ανέλαβε την θέση του νέου διευθύνοντος συμβούλου της εταιρίας, σχετικά με τις εκκρεμείς νομικές υποθέσεις στις οποίες εμπλεκόταν η εταιρία και αυτό συνεπάγεται με αντιεπαγγελματική και αντιδεοντολογική συμπεριφορά (βλέπε παράγραφος 9 παραπάνω).

50. Το Δικαστήριο τονίζει ότι τα εγχώρια δικαστήρια κατηγοριοποίησαν τις προαναφερθείσες δηλώσεις ως «γεγονότα» και –ακολουθώντας την προαναφερθείσα αποδεικτική διαδικασία– τα διέψευσαν (βλέπε παράγραφο 13 παραπάνω). Ωστόσο, δεν κατόρθωσαν να παράσχουν πειστικά επιχειρήματα που οδήγησαν σε αυτό το συμπέρασμα. Περαιτέρω, αξιολόγησαν σε μικρό βαθμό εάν οι χαρακτηρισμοί που χρησιμοποιήθηκαν στο επίσημο έγγραφο ήταν ικανοί να βλάψουν τα δικαιώματα στην προσωπικότητα της ενάγουσας και την φήμη της. Ωστόσο, ο ρόλος των εθνικών

δικαστηρίων σε τέτοιες διαδικασίες δε περιλαμβάνει την υπόδειξη στον κατηγορούμενο ποιο τρόπο οφείλει να ακολουθήσει κατά την ενάσκηση του δικαιώματός του στην κριτική, όσο δηκτικά μπορεί να διατυπώθηκαν οι κρίσεις εν προκειμένω.

51. Λόγω του περιορισμένου πεδίου της συλλογιστικής των εθνικών δικαστηρίων επί αυτού του θέματος, το Δικαστήριο δεν πείστηκε από την προσέγγισή τους και δεν μπορεί να ενστερνιστεί το συμπέρασμά τους για τους εξής λόγους. Έχοντας υπόψιν τη διατύπωση των δηλώσεων του αιτούντος και των εξηγήσεων που ανέπτυξε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, το Δικαστήριο συμμερίζεται την άποψη ότι τα σχόλια του αιτούντος αποτελούν συνδυασμό αξιολογικών κρίσεων και δηλώσεων βασισμένων σε γεγονότα. Είναι πεπεισμένο ότι οι χαρακτηρισμοί που απέδωσε ο αιτών στη Λ.Π. –τουτέστιν ότι η συμπεριφορά της είχε υπάρξει αντιδεοντολογική και αντιεπαγγελματική, και ότι είχε ενεργήσει υπό καθεστώς εκδίκησης ως επακόλουθο της απόλυσής της από την εταιρία– συνιστούσαν αξιολογικές κρίσεις. Όσον αφορά τις υπόλοιπες δηλώσεις που εμπεριέχοντο στο επίσημο έγγραφο (δηλαδή ότι η Λ.Π. δεν είχε ενημερώσει ακόμη με πληρότητα τον αιτούντα για τις εν εξελίξει νομικές υποθέσεις), αυτές δεν αποτελούσαν απλώς αξιολογικές κρίσεις, αλλά ακόμη παραπάνω (όπως κατέδειξε το Εφετείο) ισχυρισμούς πραγματικών περιστατικών που θεμελίωναν τις αξιολογικές του κρίσεις. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι ακόμη και ιδιωτικά έγγραφα που διανέμονται σε περιορισμένο αριθμό ατόμων πρέπει να έχουν κάποια αντικειμενική βάση. Το ερώτημα, επομένως, είναι εάν μπορεί να διαπιστωθεί μια επαρκώς ακριβής και αξιόπιστη αντικειμενική βάση ανάλογη προς τη φύση και τη κλίμακα των δηλώσεων και των κατηγοριών του προσφεύγοντος.

52. Τούτων λεχθέντων, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα εθνικά δικαστήρια επιχείρησαν να αξιολογήσουν σε ποιο βαθμό οι δηλώσεις του προσφεύγοντος ήταν αληθείς ή ψευδείς και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι κανένα από τα προσαχθέντα αποδεικτικά στοιχεία δεν στήριξε τις κατηγορίες του αιτούντος (βλέπε παράγραφος 13 ανωτέρω). Ωστόσο, το Δικαστήριο τονίζει ότι ο αιτών προέβαλλε σε αυτά τα δικαστήρια ποίκιλλα επιχειρήματα προς επίρρωση των ισχυρισμών του (επί παραδείγματι, ότι (i) η ημερομηνία μιας επερχόμενης δίκης είχε πεπλανημένα υποδειχθεί ως 15η Φεβρουαρίου 2008, ενώ στην πραγματικότητα ήταν προγραμματισμένη για τις 15 Ιανουαρίου 2008 και (ii) είχε την ευκαιρία να ενημερωθεί για την πραγματική ημερομηνία από τον δικηγόρο των αντιδίκων –βλέπε παράγραφο 12 παραπάνω). Παρ' όλα αυτά, οι κρίσεις των εθνικών δικαστηρίων δεν ενέχουν κάποια συγκεκριμένη αιτιολογία που να αντικρούει τα επιχειρήματα του αιτούντος [.] [...]

53. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει την ακρίβεια των ισχυρισμών του προσφεύγοντος σχετικά με τη ανεπάρκεια των πληροφοριών που παρείχε η Λ.Π. για τις εκκρεμείς νομικές υποθέσεις, αφού η αποστολή αυτή έχει ανατεθεί στις αρμόδιες εθνικές αρχές. Παρόλα αυτά, θεωρεί ότι η απόρριψη των σχετικών επιχειρημάτων δεν αιτιολογήθηκε επαρκώς και ότι ως εκ τούτου τα εθνικά δικαστήρια δεν κατάφεραν να κατηγοριοποιήσουν τις δηλώσεις του αιτούντος ως αξιολογικές κρίσεις (οι οποίες από την φύση τους δεν επιδέχονται απόδειξης) και να καθορίσουν εάν είχαν επαρκή αντικειμενική βάση. [...]

54. Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο προσφεύγων εκφράστηκε, το Δικαστήριο σημειώνει ότι παρόλο που οι κατηγορίες του προσφεύγοντος σχετικά με την επαγγελματική συμπεριφορά της Λ.Π. παρουσιάζονται αρκετά σοβαρές, η φρασεολογία δεν ήταν σκληρή, ενοχλητική ή υπέρμετρη. [...]

55. Εξετάζοντας τον τρόπο κοινοποίησης των δηλώσεων, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το επίσημο έγγραφο εστάλη ιδιωτικά, και ότι ο αιτών δεν δημοσίευσε ή γνωστοποίησε με κάποιον εναλλακτικό τρόπο τις κατηγορίες του στον εξωτερικό κόσμο. Συνεπώς, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι ο ισχυρισμός της δυσφήμησης προήλθε από την αλληλογραφία του αιτούντος με την Λ.Π. και όχι από υλικό δημοσιευμένο στα μέσα ενημέρωσης και δικτύωσης και ότι οι επίμαχοι ισχυρισμοί δεν έγιναν

εκ τούτου δημόσια [...]. Το γεγονός ότι δεν κοινοποιήθηκαν σε καμία φάση παρουσιάζει ενδιαφέρον, σύμφωνα με τη σχετική νομολογία, κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας της παρέμβασης υπό το Άρθρο 10 της Συνθήκης (βλ. Yankov εναντίον Βουλγαρίας, υπ' αριθμόν απόφαση 39084/97). Ούτε έγιναν οι δηλώσεις εκτός των αρμόδιων διαύλων καταγγελιών. Το αρνητικό τους αποτύπωμα, εάν υπάρχει, στη φήμη της Λ.Π. ήταν επομένως αρκετά περιορισμένο.

(2) Το πλαίσιο εντός του οποίου διατυπώθηκαν οι ισχυρισμοί

56. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα σχόλια που έγιναν από τον προσφεύγοντα ήταν εντός του πλαισίου της μεταξύ τους αντιλογίας, ως διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρίας, και της Λ.Π., υπό την ιδιότητά της ως πρώην νομικού συμβούλου της εταιρίας. Ο προσφεύγων ήταν αφοσιωμένος στην επίδοση πολυάριθμων επίσημων εγγράφων στη Λ.Π. (βλ. παράγραφος 7 ανωτέρω). Η Λ.Π. με τη σειρά της, αποκρίθηκε με την επίδοση επίσημου εγγράφου στον αιτούντα με το οποίο τον ενημέρωσε ότι θα προσερχόταν στις εγκαταστάσεις της εταιρίας κατά την τρέχουσα ημέρα προκειμένου να παραδώσει τους φακέλους οι οποίοι σχετίζονται με τις εν εξελίξει νομικές υποθέσεις στις οποίες η εταιρία εμπλεκόταν (βλ. παράγραφο 8 ανωτέρω). [...] Επομένως, συνάγεται ότι υπήρχε ήδη ένταση μεταξύ του προσφεύγοντος και της Λ.Π., με τον πρώτο να επιμένει ότι δεν είχε ενημερωθεί πλήρως για τις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις, ακόμη και αφού η εταιρία είχε απολύσει τη Λ.Π., και με την τελευταία να συμμετέχει στην ανταλλαγή επίσημων εγγράφων τα οποία αμφισβητούσαν τους ισχυρισμούς και να εμφανίζεται στις εγκαταστάσεις της εταιρίας (χωρίς να έχει ειδοποιήσει επαρκώς εκ των προτέρων) μόνο μετά την παρέλευση σημαντικού χρόνου προκειμένου να παραδώσει τα έγγραφα που σχετίζονται με τα εκκρεμή νομικά ζητήματα που αντιμετώπιζε η εταιρία (βλ. παράγραφος 8 ανωτέρω).

57. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει ένδειξη εντός της αιτιολογίας των εθνικών δικαστηρίων ότι λάβανε υπόψιν την εκτυλισσόμενη διαμάχη ανάμεσα στον ενάγοντα και την εναγομένη. Επομένως, τα εγχώρια δικαστήρια δεν κατάφεραν να αξιολογήσουν το πλαίσιο εντός του οποίου διατυπώθηκαν οι δηλώσεις του προσφεύγοντος, παρόλο που ο αιτών εισέφερε πλήρες ιστορικό της διαμάχης του με τη Λ.Π. (βλ. παράγραφος 12 ανωτέρω).

(3) Η έκταση στην οποία οι δηλώσεις επηρέασαν την παθούσα

58. Το Δικαστήριο έχει ήδη σημειώσει ότι οι ισχυρισμοί του ενάγοντος ήταν ικανοί να κηλιδώσουν την επαγγελματική και κοινωνική φήμη της Λ.Π. (βλ. παράγραφο 45 ανωτέρω). Τούτου λεχθέντος, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ο σχολιασμός έγινε σε ιδιωτικό έγγραφο που δεν προοριζόταν για δημοσιοποίηση. Αντίθετα προς την τοποθέτηση των εθνικών δικαστηρίων, δεν είναι εφικτό να εξακριβωθεί ότι τα περιεχόμενα του εγγράφου γνωστοποιήθηκαν σε πλήθος ανθρώπων, όπως ο δικηγόρος που το συνέταξε, ο δικαστικός επιμελητής που το επέδωσε ή οι ένοικοι του κτιρίου όπου αναρτήθηκε. Πιο συγκεκριμένα, ο δικηγόρος και ο δικαστικός επιμελητής έγιναν ενήμεροι για το περιεχόμενο του εγγράφου κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους. Όσον αφορά τους ενοίκους του προαναφερόμενου κτιρίου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι σύμφωνα με το άρθρο 121 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, η διαδικασία θυροκόλλησης ενός εγγράφου προϋποθέτει ότι το έγγραφο θα τοποθετηθεί σε σφραγισμένο φάκελο· επομένως, το περιεχόμενο του εγγράφου που απασχολεί την παρούσα υπόθεση δεν είναι πιθανό να γνωστοποιήθηκε στους κατοίκους του κτιρίου. [...]

(4) Η σοβαρότητα των επιβληθέντων κυρώσεων στον αιτούντα

59. Τέλος, η φύση και η σοβαρότητα της επιβληθείσας ποινής αποτελούν παράγοντες που πρέπει να σταθμιστούν κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας της παρέμβασης. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο αξιολογεί το γεγονός ότι ο αιτών καταδικάστηκε σε φυλάκιση πέντε μηνών με

αναστολή εκτέλεσης της ποινής. Συναφώς, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι παρότι η επιβολή ποινικών κυρώσεων σε περιπτώσεις δυσφήμησης δεν είναι καθεαυτήν δυσανάλογη, η ποινική καταδίκη είναι μια σοβαρή κύρωση, συγκριτικά με την ύπαρξη άλλων τρόπων παρέμβασης και αποτροπής, ιδίως μέσω ενδίκων μέσων. [...]

60. Οι αυστηρές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στον αιτούντα θα μπορούσαν να ληφθούν ως αναγκαίες μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση, δεδομένης της φύσης των καταγγελιών, τον τρόπο της κοινοποίησής τους, το πλαίσιο εντός του οποίου διατυπώθηκαν, και του αντίκτυπου που ενδεχομένως θα μπορούσαν να έχουν στη Λ.Π., το Δικαστήριο δεν είναι ικανοποιημένο ότι κάτι τέτοιο ισχύει και ότι, άρα, οι περιστάσεις της προκείμενης απόφασης –μιας ιδιωτικής αντιλογίας ανάμεσα στον διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρίας και της πρώην νομικού συμβούλου της εταιρίας, η οποία δεν δημοσιοποιήθηκε– δεν δικαιολόγησαν την επιβολή ποινής φυλάκισης. [...]

(5) Συμπέρασμα

61. Οι παραπάνω σκέψεις οδηγούν το Δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι η αιτιολογία που αναπτύχθηκε από τα εθνικά δικαστήρια προκειμένου να δικαιολογήσουν την παρέμβαση στο δικαίωμα της ελευθερίας στην έκφραση δεν ήταν «σχετική και επαρκής». Το Δικαστήριο έχει υπόψιν του θεμελιωδώς επικουρικού ρόλου της Συνθήκης. Αντιμέτωποι, όμως, με την αδυναμία των εθνικών δικαστηρίων να παράσχουν σχετικά και επαρκή επιχειρήματα για να δικαιολογήσουν τον εν προκειμένω περιορισμό, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί πως εφάρμοσε τους κανόνες που θεσπίστηκαν «σύμφωνα με τις αρχές που αφομοιώνονται στο άρθρο 10 της Συνθήκης» ή να «βασίστηκαν σε μια αποδεκτή εκτίμηση των σχετικών γεγονότων». Συνεπώς, το Δικαστήριο καταλήγει ότι ο περιορισμός στο δικαίωμα του προσφεύγοντος στην ελευθερία της έκφρασης δεν ήταν «αναγκαίος σε μια δημοκρατική κοινωνία».

62. Συμπερασματικά, διαπιστώνεται παραβίαση του άρθρου 10 της Συνθήκης.

[...]